Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JÁN MAZÁK
esitatud 16. veebruaril 2012[1]

Liidetud kohtuasjad C-611/10 ja C-612/10
Waldemar Hudzinski
versus

Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse
ja
Jaroslaw Wawrzyniakversus
Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bundesfinanzhof (Saksamaa))

Sotsiaalkindlustus — Lapsetoetus — Määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkt a ja artikli 14a lõike 1 punkt a — Ajutine töö teises liikmesriigis — Kohaldatavad õigusaktid — Muu liikmesriigi kui pädeva riigi õigus maksta lapsetoetust

I. Sissejuhatus

1. 23. detsembril 2010 laekus Euroopa Kohtule kaks eelotsusetaotlust, mille Bundesfinanzhof (Saksamaa föderaalne maksukohus) esitas ELTL artikli 267 alusel, paludes tõlgendada nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes artikli 14 lõike 1 punkti a ja artikli 14a lõike 1 punkti a nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusest (EÜ) nr 118/97,[2] mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 647/2005,[3] tulenevas redaktsioonis (edaspidi „määrus nr 1408/71”).

2. Eelotsusetaotlused on esitatud kahes eraldi menetluses, kus mõlemas on kõne all Saksamaa lapsetoetused: kohtuasja C-611/10 puhul on menetluse pooled W. Hudzinski – Poola kodanik, kes töötas Saksamaal hooajatöötajana – ja Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (Weseli tööhõiveamet ja peretoetuste kassa) ning kohtuasja C-612/10 puhul J. Wawrzyniak – Poola kodanik, kes töötas Saksamaal „lähetatud töötajana” ning Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse (Mönchengladbachi tööhõiveamet ja peretoetuste kassa).

1 — Algkeel: inglise.

2 — EÜT 1997 L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/06, lk 3.

3 — ELT 2005 L 117, lk 1.

3. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, mil määral jääb liikmesriigile, kes ei ole pädev riik ja kelle õigusaktid ei ole vastavalt määrusele nr 1408/71 töötaja suhtes kohaldatavad õigusaktid, sellegipoolest õigus maksta asjaomasele töötajale peretoetusi, nagu näiteks kõne all olev lapsetoetus. Seega soovib ta selgitust kohtuasjas C-352/06: Bosmann tehtud otsuse teatavate aspektide kohta, kus Euroopa Kohus tõdes küll, et selle kohtuasja asjaoludel ei pidanud Saksamaa lapsetoetust maksma, kuid jõudis siiski järeldusele, et elukohaliikmesriigilt ei saa võtta õigust maksta seda tema territooriumil elavatele isikutele. [4]

II. Õiguslik raamistik

A. *Euroopa Liidu õigus*

4. Määruse nr 1408/71 artikkel 13 pealkirjaga „Üldreeglid" sätestab käesolevas juhul asjassepuutuvas osas kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kohta järgmist:

„1. Isikud, kelle suhtes kohaldatakse käesolevat määrust, alluvad üksnes ühe liikmesriigi õigusaktidele, arvestades artiklites 14c ja 14f sätestatut. Kõnealused õigusaktid määratakse kindlaks vastavalt käesoleva jaotise sätetele.

2. Arvestades artikleid 14–17:

a) liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil või kui tema tööandjaks oleva ettevõtja või isiku registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht asub teise liikmesriigi territooriumil;

[...]"

5. Määruse nr 1408/71 artikkel 14 pealkirjaga „Töötajate suhtes, v.a meremehed, kohaldatavad erireeglid" sätestab:

„Artikli 13 lõike 2 punkti a kohaldamisel arvestatakse järgmisi erandeid ja asjaolusid.

1. a) Liikmesriigi territooriumil tööle võetud isiku suhtes, kelle tema tööandja lähetab teise liikmesriigi territooriumile tööle sama tööandja heaks, jäävad kehtima esimesena nimetatud liikmesriigi õigusaktid, tingimusel et kõnealuse töötamise eeldatav kestus ei ületa 12 kuud ning et ta ei ole saadetud asendama teist isikut, kelle ametiaeg seal on lõppenud.

[...]"

6. Määruse nr 1408/71 artikkel 14a pealkirjaga „Füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes, v.a meremehed, kohaldatavad erireeglid" sätestab:

„Artikli 13 lõike 2 punkti b kohaldamisel arvestatakse järgmisi erandeid ja asjaolusid.

1. a) Tavaliselt ühe liikmesriigi territooriumil füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes, kes töötab ka teise liikmesriigi territooriumil, jäävad kohaldatavaks esimesena nimetatud liikmesriigi õigusaktid, tingimusel et eeldatavad tööd ei kesta kauem kui 12 kuud.

[...]"

4 — 20. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-352/06: Bosmann (EKL 2008, lk I-3827, punktid 27–32).

7. Määruse nr 1408/71 artikkel 73 pealkirjaga „Töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kelle pereliikmed elavad muus liikmesriigis kui pädev riik” sätestab:

„Töötajal või füüsilisest isikust ettevõtjal, kelle suhtes kehtivad liikmesriigi õigusaktid, on õigus saada teise liikmesriigi territooriumil elavate pereliikmete eest esimese riigi õigusaktides ettenähtud perehüvitisi, nii nagu elaksid pereliikmed selles riigis ning arvestades VI lisa sätteid.”

B. *Siseriiklik õigus*

8. Einkommensteuergesetz'i (Saksamaa föderaalne tulumaksuseadus; edaspidi „EStG”) § 62 (pealkirjaga „Õigustatud isikud”) lõige 1 sätestab:

„Isikul on õigus saada §-s 63 sätestatud tingimustele vastava lapse eest käesoleva seaduse alusel lapsetoetust, kui:

1. tema alaline või peamine elukoht on Saksamaa Liitvabariigis või

2. juhul, kui tema alaline või peamine elukoht ei ole Saksamaa Liitvabariigis,

a) ta on vastavalt § 1 punktile 2 üldise tulumaksukohustusega isik või

b) teda koheldakse vastavalt § 1 punktile 3 üldise tulumaksukohustusega isikuna.”

9. EStG § 65 sätestab käesoleval juhul asjassepuutuvas osas järgmist:

„1) Lapsetoetust ei maksta lapse eest, kes saab juba üht järgmistest toetustest või saaks seda, kui seda taotletaks:

1. [...]

2. lapsetoetused, mida makstakse väljaspool Saksamaad ja mis on võrreldavad Saksamaa lapsetoetusega või ühega punktis 1 nimetatud toetustest;

3. [...]

2) Kui lõike 1 punktis 1 nimetatud juhtudel on teise toetuse kogusumma väiksem kui § 66 alusel makstava lapsetoetuse summa ning nende kahe vahe on 5 eurot või suurem, makstakse lapsetoetus selle vahe ulatuses.”

III. Bundesfinanzhof'ile esitatud kaebused; eelotsuse küsimused

A. *Kohtuasi C-611/10*

10. W. Hudzinski on Poola kodanik, kes tegutseb Poolas füüsilisest isikust põllumajandustootjana ja kellel on Poola sotsiaalkindlustus.

11. Ajavahemikul 20. augustist 2007 kuni 7. detsembrini 2007 töötas ta Saksamaal aiandusettevõttes hooajatöötajana.

12. Olles esitanud asjakohase taotluse, käsitleti teda 2007. aasta osas Saksamaal üldise tulumaksukohustusega isikuna EStG § 1 lõike 3 tähenduses.

13. W. Hudzinski taotles EStG § 62 jj alusel perioodi eest, mil ta töötas Saksamaal hooajatöötajana, oma mõlemale lapsele lapsetoetust summas 154,00 eurot kuus.

14. Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse jättis tema taotluse rahuldamata. Samuti jäeti rahuldamata tema vaie. Tagasi lükati ka tema sama esemega kassatsioonkaebus Finanzgericht'ile (maksukohus).

15. Seepärast esitas W. Hudzinski eelotsusetaotluse esitanud kohtule Finanzgericht'i otsuse peale apellatsioonkaebuse.

16. W. Hudzinski on põhikohtuasjas eeskätt seisukohal, et kohtuotsusest Bosmann [5] tuleneb, et liikmesriik, kes ei ole määruse nr 1408/71 artikli 13 jj kohaselt pädev riik, peab siiski maksma peretoetusi, kui asjaomased siseriiklikus õiguses sätestatud tingimused – käesoleval juhul EStG § 62 jj – on täidetud.

17. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selle kohta, et ka kohtuotsuse Bosmann [6] kohaselt ei ole liikmesriigil, kes ei ole määruse nr 1408/71 artikli 14a lõike 1 punkti a kohaselt pädev riik, õigust maksta isikule siseriiklikku õigust kohaldades peretoetusi, välja arvatud juhul, kui vastasel korral satuks isik vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu õiguslikult ebasoodsamasse olukorda – mis aga W. Hudzinski puhul nii ei ole.

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, et kui liikmesriigil, mis ei ole kõnealuse määruse alusel pädev riik, peaks siiski olenemata sellest, kas vaba liikumise õiguse kasutamine toob kaasa õiguslikult ebasoodsamasse olukorda sattumise, olema õigus maksta peretoetusi siseriiklikke õigusnorme kohaldades, siis kas selline õigus on ka siis, kui – nagu tema asjas, mis erineb olukorrast kohtuasjas Bosmann [7] – asjaomasel töötajal ega tema lastel ei ole pädeva riigi territooriumil ei alalist ega peamist elukohta.

19. Neil asjaoludel otsustas Bundesfinanzhof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 14a lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et see võtab liikmesriigilt, kes nimetatud sätte kohaselt ei ole pädev, vähemalt siis õiguse maksta siseriikliku õiguse alusel peretoetusi tema territooriumil üksnes ajutiselt töötavale töötajale, kui töötaja enda ega tema laste alaline või peamine elukoht ei ole selles liikmesriigis?"

B. *Kohtuasi C-612/10*

20. J. Wawrzyniak on Poola kodanik, kes elab abikaasa ja tütrega Poolas, kus tal on Poola sotsiaalkindlustus.

21. 2006. aasta veebruarist detsembrini töötas ta Saksamaal „lähetatud töötajana". 2006. aasta osas loeti tema ja tema abikaasa Saksamaa tulumaksukohustusega isikuteks.

22. J. Wawrzyniak taotles perioodiks, mil ta töötas Saksamaal, oma 2005. aastal sündinud tütrele EStG § 62 jj alusel lapsetoetust summas 154,00 eurot kuus. Kõnealusel perioodil oli tema abikaasal Poolas ainult tervisekindlustus ja ta sai sel ajal Poolas nende ühise tütre eest Poola lapsetoetust summas 48 zlotti (umbes 12 eurot) kuus.

5 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

6 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

7 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

23. Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse jättis J. Wawrzyniaki poolt EStG § 62 jj alusel lapsetoetuse saamiseks esitatud taotluse rahuldamata ning lükkas tagasi ka tema vaide. Samamoodi jättis Finanzgericht (maksukohus) rahuldamata tema sama esemega kassatsioonkaebuse.

24. Põhikohtuasjas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus lahendama J. Wawrzyniaki poolt Finanzgericht'i otsuse peale esitatud kassatsioonkaebuse rahuldamise küsimuse.

25. Nagu W. Hudzinski, on ka J. Wawrzyniak põhikohtuasjas seisukohal, et kooskõlas kohtuotsusega Bosmann on EStG § 62 jj sätted tema suhtes kohaldatavad hoolimata sellest, et Saksamaa õigusaktid ei ole määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkti a tähenduses tema suhtes kohaldatavad siseriiklikud õigusaktid.

26. Nagu kohtuasjas C-611/10, nii asub Bundesfinanzhof ka siin seisukohale, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale ei ole liikmesriigil, kes ei ole määruse nr 1408/71 artikli 13 jj kohaselt pädev riik, õigust Saksamaa lapsetoetust maksta, isegi kui EStG § 62 jj tingimused on täidetud.

27. Bundesfinanzhof juhib tähelepanu eelkõige sellele, et erinevalt kohtuasjast Bosmann [8] ei kaotanud J. Wawrzyniak nõudeõigust oma vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu, kuna tema suhtes kohaldati ka tema Saksamaal viibimise ajal Poola õigusakte. Pealegi on J. Wawrzyniaki elukoht Poolas, kus ta elab oma naise ja tütrega.

28. Bundesfinanzhof märgib lisaks, et kui liikmesriigil, kes ei ole pädev riik, ei ole sellises olukorras keelatud maksta peretoetusi siseriiklikku õigust kohaldades, tekib küsimus, et kuivõrd sõltub selle õiguse tunnustamine tingimusest, et isikul ei ole pädevas riigis õigust võrreldavatele peretoetustele, kuna käesolevas asjas on tuvastatud, et J. Wawrzyniakil oli kõnealusel perioodil õigus taotleda oma tütrele peretoetusi Poola õigusaktide alusel ja et asjaomaseid toetusi tegelikult ka maksti.

29. Kui lisaks eeldada, et liikmesriigil, kes ei ole pädev riik määruse nr 1408/71 artikli 13 jj tähenduses, on õigus maksta peretoetusi oma siseriiklikke õigusakte kohaldades, tekib küsimus, kas liidu õigusega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, nagu see on sätestatud EStG § 65 lõike 1 punktis 2 koostoimes EStG § 65 lõikega 2, mille kohaselt lapse eest lapsetoetust ei maksta, kui võrreldavat toetust juba makstakse väljaspool Saksamaad. Bundesfinanzhof on seisukohal, et sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt, sest tegemist ei ole töötajate vaba liikumise õiguse ega diskrimineerimiskeelu rikkumisega.

30. Kui aga eespool osutatud EStG sätted peaksid liidu õigusega sellegipoolest vastuolus olema, tuleb lahendada nõuete kattumise küsimus.

31. Neil asjaoludel otsustas Bundesfinanzhof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et see võtab sama sätte kohaselt liikmesriigilt, kes ei ole pädev riik ja kelle territooriumile töötaja lähetatakse ja mis ei ole ka töötaja laste elukohariik, õiguse määrata lähetatud töötajale perehüvitisi igal juhul siis, kui töötaja ei satu seoses asjaomasesse liikmesriiki lähetamisega ebasoodsasse õiguslikku olukorda?

2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata eitavalt:

Kas määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil, kes ei ole pädev riik ja kelle territooriumile töötaja lähetatakse, on õigus määrata perehüvitisi ainult siis, kui on selge, et töötajal ei ole õigust saada samaväärset perehüvitist teises liikmesriigis?

8 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

3. Kui ka teisele küsimusele tuleb vastata eitavalt:

   Kas selline siseriiklik õigusnorm nagu EStG § 65 lõike 1 punkti 2 esimene osa koostoimes EStG § 65 lõikega 2, mis välistab õiguse saada perehüvitist juhul, kui isikul on või oleks taotlemise korral õigus saada samaväärset perehüvitist välismaal, on vastuolus ühenduse või täpsemalt liidu õigusega?

4. Kui sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt:

   Kuidas lahendada pädevas liikmesriigis, mis on ühtlasi laste elukohariik, kehtiva nõudeõiguse ja mittepädevas liikmesriigis, mis ei ole laste elukohariik kehtiva nõudeõiguse omavahelise kumuleerumise küsimus?"

IV. Kohtuasjade liitmine

32. Arvestades kohtuasjade C-611/10 ja C-612/10 tihedat seotust, liideti need Euroopa Kohtu presidendi 14. veebruari 2011. aasta määrusega kirjalikuks ja suuliseks menetluseks ning kohtuotsuse tegemiseks.

V. Õiguslik analüüs

A. *Ainus eelotsuse küsimus kohtuasjas C-611/10 ning esimene ja teine küsimus kohtuasjas C-612/10, mis käsitlevad liikmesriigi, kes ei ole pädev riik, õigust maksta lapsetoetust*

33. Oma ainsa eelotsuse küsimusega kohtuasjas C-611/10 ning esimese ja teise küsimusega kohtuasjas C-612/10, mida on kohane analüüsida koos, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkti a ja artikli 14a lõike 1 punkti a tuleb vastavalt tõlgendada nii, et liikmesriigil, kelle õigusaktid ei ole nende sätete tähenduses kohaldatavad õigusaktid, ei ole oma siseriiklikku õigust kohaldades õigust maksta peretoetusi isikule, kes töötab tema territooriumil ainult ajutiselt või lähetuse korras, niisugustes olukordades, nagu on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates asjades, kus ei töötaja ega tema laste peamine elukoht ei ole selles liikmesriigis, kus isik ei satu vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu õiguslikult ebasoodsamasse olukorda ning kus tal on või võib olla pädevas riigis õigus lapsetoetusele.

1. Poolte peamised väited

34. Kirjalikud märkused on esitanud W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak ning samuti Ungari ja Saksamaa valitsus ning komisjon. Need pooled kuulati ära 6. detsembri 2011. aasta kohtuistungil.

35. W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak väidavad sisuliselt seda, et kohtuotsusest Bosmann[9] tuleneb, et määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkt a ja artikli 14a lõike 1 punkt a ei võta liikmesriigilt, kes ei ole pädev riik, õigust maksta lapsetoetust olukordades, nagu on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates asjades.

36. W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak väidavad, et määruse nr 1408/71 kohane kohaldatavate õigusaktide mõiste ei keela mõne teise liikmesriigi õigusaktide kohaldamist, kui neis sätestatud tingimused on täidetud. Nad märgivad, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei tohi need kooskõlastusreeglid võtta võõrtöötajatelt õigust sotsiaalkindlustushüvitistele või vähendada nende summat. Määruses nr 1408/71

9 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

sisalduvad kooskõlastusreeglid tagavad ainult seda, et ühe liikmesriigi õigusaktid määratakse kohaldatavateks õigusaktideks, kuid jätavad lahtiseks küsimuse, kas liikmesriik võib määruse nr 1408/71 kohaldamisala täiendavalt või sellest väljapool maksta peretoetusi oma siseriiklikku õigust kohaldades. Lisaks ei sõltu liikmesriigi, kes ei ole pädev riik, õigus maksta peretoetusi sellest, kas töötaja on sattunud õiguslikult ebasoodsamasse olukorda, ega sellest, kas töötaja laste peamine elukoht on seal. Teistsugune tõlgendus oleks vastuolus töötajate vaba liikumise põhimõttega.

37. Mis puudutab küsimust, kas isikul on pädevas liikmesriigis õigus võrreldavatele peretoetustele, siis väidavad W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak, et kohtuotsusest Bosmann [10] ei nähtu, nagu Euroopa Kohus oleks seisukohal, et selliste vastavate nõuete puudumise korral on liikmesriigil, kes ei ole pädev riik, õigus maksta peretoetusi. Selliste nõuete kattumist reguleerivate normide vastuvõtmise pädevus on ainult siseriiklikul seadusandjal.

38. Ungari valitsuse seisukoht ühtib põhiosas W. Hudzinski ja J. Wawrzyniaki omaga. Ta väidab, et isegi kui Saksamaa asutused ei ole määruse nr 1408/71 kohaselt kohustatud asjaomastele töötajatele peretoetusi maksma, tuleb kohtuotsusest Bosmann [11] ning määruse nr 1408/71 eesmärgist ja üldisest loogikast järeldada, et neil ei ole keelatud maksta neid toetusi oma siseriiklikku õigust kohaldades. Liikmesriik, mis ei ole pädev riik, ei ole aga kohustatud seda liidu õiguse kohaselt tegema.

39. Saksamaa valitsus on aga vastupidisel seisukohal, nimelt et nendele küsimustele tuleb vastata eitavalt, s.o nii, et Saksamaal ehk liikmesriigil, mis ei ole pädev riik, ei ole määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punktist a ja artikli 14a lõike 1 punktist a tulenevalt sellises olukorras mitte mingil juhul õigust maksta peretoetusi.

40. Selle tõestuseks esitab Saksamaa valitsus kolm põhiargumenti. Esiteks viitab ta määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 1 sõnastusele, mille kohaselt alluvad isikud, kelle suhtes seda sätet kohaldatakse, üksnes ühe liikmesriigi õigusaktidele. Teiseks on see Saksamaa valitsuse väitel määruse nr 1408/71 aluspõhimõte, mida on ka Euroopa Kohus oma praktikas kinnitanud.

41. Kolmandaks tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetlustes kõne all olevaid olukordi eristada kohtuasja Bosmann asjaoludest. [12] Seal oli B. Bosmanni elukoht Saksamaal ning seega oli tal põhimõtteliselt õigus saada seal ka lapsetoetust – õigus, mille ta kaotas, asudes tööle Madalmaades. Käesolevates kohtuasjades ei ole W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak ühtki õigust seoses oma ajutise tööga Saksamaal kaotanud, vaid nad lihtsalt ei ole omandanud täiendavaid õigusi; lisaks ei ole ka muutunud kohaldatavad õigusaktid. Igatahes on Saksamaal, nagu tuleneb ka kohtuotsusest Bosmann, õigus maksta lapsetoetusi siis, kui ta seda ise otsustab; eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates kohtuasjades käsitletavate olukordade puhul aga siseriiklikust õigusest lapsetoetuste saamise õigust ei tulene, nagu nähtub selgesti EStG § 65 lõikest 1.

42. Lõpetuseks rõhutab Saksamaa valitsus, et peretoetuste maksmise õigust ei saa laiendada kaugemale sellest, mis on nõutud põhivabadusi käsitlevate eeskirjade kohaselt. Kui saaks, muutuks määruse nr 1408/71 II jaotises loodud kooskõlastussüsteem kasutuks. See süsteem ei hõlma ei diskrimineerimist ega piiranguid ELTL artiklite 45 ja 56 tähenduses. Ennekõike ei näe põhivabadusi käsitlevad sätted ette, et kohaldada tuleb „kõige soodsamaid õigusakte”, millest tuleneks, et liidu kodanikel on vabadus valida õigusakte, mille kohaldamine on neile kõige soodsam. Määruse nr 1408/71 II jaotise sätted on hoopis mõeldud selleks, et määrata objektiivsete kriteeriumide põhjal sotsiaalkindlustuse osas kindlaks õigusaktid, mida kohaldatakse töötaja suhtes, kes on kasutanud oma vaba liikumise õigust.

10 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

11 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

12 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

43. Komisjon on seisukohal, et eelotsuse küsimustele tuleks vastata nii, et määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkt a ja artikli 14a lõike 1 punkt a ei kohusta liikmesriiki, kes ei ole pädev riik, maksma kõne all olevas olukorras peretoetusi.

44. Ta juhib tähelepanu eelkõige sellele, et W. Hudzinski ja J. Wawrzyniaki olukord on oluliselt erinev sellest, mille põhjal Euroopa Kohus tegi oma otsuse kohtuasjas Bosmann.[13] See tähendab, et erinevalt B. Bosmannist ei ole ei W. Hudzinski ega J. Wawrzyniak kaotanud Poolas õigust lapsetoetusele ning samuti ei ole kumbki neist oma vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu sattunud ebasoodsamasse olukorda.

45. Komisjon lisab, et on mõeldav, et Euroopa Kohus võib analoogia alusel määruses nr 1408/71 ette nähtud olukordadega tuvastada, et olukordades, nagu on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetlustes, on pädevaid riike rohkem kui üks ja et kõne alla võib tulla ka toetuste kumuleerumine. Samas hoiatab ta sellise tõlgenduse eest, kuna see oleks vastuolus määrusest nr 1408/71 või Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrusest (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta[14] tuleneva praeguse õigusliku olukorraga ning võib seega liidu kodanikke eksitada.

2. Hinnang

46. Alustuseks tuleb kohe meenutada, et määruse nr 1408/71 II jaotis, kuhu kuuluvad ka artikli 14 lõike 1 punkt a ja artikli 14a lõike 1 punkt a, sisaldab üldreegleid, mille kohaselt tuleb kindlaks määrata õigusaktid, mis on kohaldatavad töötaja suhtes, kes kasutab mitmesugustel asjaoludel oma õigust vabalt liikuda.[15]

47. Selles osas on nii määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkt a kui ka sama määruse artikli 14a lõike 1 punkt a erandid sama määruse artikli 13 lõike 2 punktis a sätestatud reeglist, mille kohaselt kehtivad töötaja suhtes selle liikmesriigi õigusaktid, mille territooriumil ta töötab (*lex loci laboris*), kuivõrd need sätestavad, et isikute suhtes, kes on lähetatud tööle teise liikmesriigi territooriumile või kes töötavad ajutiselt teise liikmesriigi territooriumil, jäävad kehtima vastavalt selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusõigusaktid, kus asub kas tööandja, kelle heaks nad tavaliselt töötavad, või kus nad tavaliselt ise füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevad, mitte selle liikmesriigi vastavad õigusaktid, kus nad tegelikult asjaomasel perioodil töötavad.[16]

48. Tuleb märkida, et eeldust, mille põhjal eelotsuse küsimused on sõnastatud, ei ole sisuliselt vaidlustatud, nimelt et W. Hudzinski suhtes on kohaldatav määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkt a ja J. Wawrzyniaki suhtes artikli 14a lõike 1 punkt a, mis tähendab, et Poola õigusaktid on mõlema olukorras lapsetoetuste osas loetud kohaldatavateks õigusaktideks ning et seega on määruse nr 1408/71 II jaotise alusel loodud kooskõlastussüsteemi tähenduses pädev liikmesriik Poola ja mitte Saksamaa.

49. Seega on kohtuasja C-611/10 puhul esitatud ainsa küsimuse ja kohtuasja C-612/10 puhul esitatud esimese ja teise küsimuse ainus eesmärk teha kindlaks, kas Saksamaal on hoolimata sellest, et ta ei ole pädev liikmesriik, käesolevas asjas kõne all olevas olukorras kohtuotsusest Bosmann[17] tulenevalt ikkagi õigus maksta lapsetoetust.

13 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

14 — ELT 2004 L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72.

15 — Vt selle kohta muu hulgas 19. märtsi 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-393/99 ja C-394/99: Hervein jt (EKL 2002, lk I-2829, punkt 52).

16 — Vt selle kohta 9. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-404/98: Plum (EKL 2002, lk I-9379, punktid 14 ja 15); 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-178/97: Banks jt (EKL 2000, lk I-2005, punkt 16); ja 15. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-255/04: komisjon *vs*. Prantsusmaa (EKL 2006, lk I-5251, punkt 48).

17 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

50. Sellega seoses tuleb ennekõike meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on määruse nr 1408/71 II jaotise eesmärk tagada, et asjaomased isikud kuuluksid üksnes ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemi alla, et vältida eri riikide õigusaktide üheaegset kohaldatavust ning seega sellega kaasnevaid komplikatsioone. Seda põhimõtet väljendab määruse nr 1408/71 artikli 13 lõige 1, mis sätestab, et töötaja, kelle suhtes kõnealust määrust kohaldatakse, allub üksnes ühe liikmesriigi õigusaktidele. [18]

51. Kohtuotsuses Bosmann tuvastas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtupraktikat korrates määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktis a sätestatud *lex loci laboris*'e reeglile tuginedes, et B. Bosmanni olukorras tuleb kohaldatavateks õigusaktideks lugeda selle liikmesriigi õigusaktid, kus B. Bosmann oli tööle asunud, s.o Madalmaade omad. [19]

52. Sellest tulenevalt järeldas Euroopa Kohus, nagu oli ka minu ettepanek selles kohtuasjas, [20] et Saksamaa kui elukohaliikmesriigi (kes ei ole pädev riik) ametiasutused ei pidanud maksma B. Bosmannile tolles kohtuasjas kõne all olnud peretoetust. [21]

53. Seega sedastas Euroopa Kohus ühelt poolt küll selgelt, et liidu õiguse kohaselt ei ole elukohaliikmesriik, kes ei ole pädev riik, kohustatud kõnealust lapsetoetust maksma, kuid märkis samas oma otsuse edasises osas, et sel riigil ei ole ka keelatud maksta kõnealust lapsetoetust oma siseriiklikke õigusakte kohaldades. [22]

54. Seda järeldust, et sellist toetust on lubatud maksta, tuleb tõlgendada määruse nr 1408/71 artikli 13 lõikes 1 sätestatud ja eespool osutatud [23] põhimõtet silmas pidades, mis paljastabki tema tähenduse – määruse II jaotises ette nähtud konfliktinormide süsteemi mõte on tagada, et iga töötaja kuulub reeglina ainult ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemi alla ning et kohtuasjast Ten Holder tulenevat õigustoimet silmas pidades on iga töötaja puhul ühe liikmesriigi õigusaktid kõnealuste konfliktinormide alusel määratud kohaldatavateks õigusaktideks, s.o „et tema suhtes on kohaldatavad ainult selle liikmesriigi õigusaktid". [24]

55. Kohtuotsuses Bosmann asus Euroopa Kohus ilmselt eelkõige silmas pidades EÜ artikli 42 üldist eesmärki, millel määrus nr 1408/71 põhineb, s.o hõlbustada töötajate vaba liikumist, ning määrusega loodud kooskõlastussüsteemi eesmärki, s.o aidata kaasa töötajate elatustaseme ja töötingimuste paranemisele, seisukohale, [25] et määruse nr 1408/71 artiklis 13 jj sätestatud reeglite „ainuõiguslikku toimet", mis tuleneb „ühe liikmesriigi reeglist" ja mida Euroopa Kohus tõlgendas kohtuasjas Ten Holder, tuleb ulatuse ja tähenduse osas tõlgendada kitsalt ja nii, et liikmesriigil, kes ei ole pädev riik, ei saa igal juhul olla keelatud maksta toetusi sedavõrd, kuivõrd see on võimalik tema enda õigusaktide kohaselt. [26]

56. Seega tundub sellest tulenevat, et nagu väidavad ka W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak, on määruse nr 1408/71 nende sätete eesmärk, mis käsitlevad liidu piires liikuvate töötajate suhtes kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramist, tagada et kooskõlastussüsteemi põhjal määratakse iga töötaja olukorras kohaldatavaks ainult ühe liikmesriigi õigusaktid, mille suhtes on võimalikud konkreetsed

18 — Vt muu hulgas 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann, punkt 16; 12. juuni 1986. aasta otsus kohtuasjas 302/84: Ten Holder (EKL 1986, lk 1821, punktid 19 ja 20); ning 15. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-444/98: de Laat (EKL 2001, lk I-2229, punkt 31).

19 — Vt eelkõige kõnealuse kohtuotsuse punktid 16–19 (viidatud 4. joonealuses märkuses).

20 — Kohtujuristi 29. novembri 2007. aasta ettepanek kohtuasjas Bosmann, eelkõige selle punkt 66 (viidatud 4. joonealuses märkuses).

21 — Vt kõnealuse kohtuotsuse punkt 27.

22 — Vt kõnealuse kohtuotsuse punktid 28–33 (viidatud 4. joonealuses märkuses).

23 — Vt eespool punkt 50.

24 — Vt eelkõige 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ten Holder, punkt 23; 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas 60/85: Luijten (EKL 1986, lk 2365, punkt 16); vt ka 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann, punkt 17; ja 11. novembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-372/02: Adanez-Vega (EKL 2004, lk I-10761, punkt 18).

25 — Vt 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann, punktid 29–31.

26 — Vt selle kohta 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann, punktid 32 ja 33; vt ka 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-208/07: Chamier-Glisczinski (EKL 2009, lk I-6095, punktid 55 ja 56).

erandid,[27] ning et seega on pädeva liikmesriigi puhul pädevus kohustuslik, kuigi nagu Euroopa Kohus kinnitas hiljuti ka kohtuotsuses Chamier-Glisczinski, ei tähenda see, et liikmesriikidel, kes ei ole pädevad riigid, „keelatakse tagada töötajatele ja nende pereliikmetele laiemat kaitset, kui tuleneb selle määruse kohaldamisest".[28]

57. Tuleb aga möönda, nagu on õigesti märkinud ka eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohtuotsuses Bosmann[29] tehtud järeldusest, et liikmesriigile, kes ei ole pädev riik, jääb õigus kõnealust peretoetust maksta, ei selgu üheselt, mil määral see on tehtud selle kohtuasja konkreetsete asjaolude põhjal, mida käesolevates asjades ei esine, s.o: i) asjaolu, et B. Bosmann sattus ebasoodsamasse olukorda Madalmaade (kui pädeva töökohariigi) õigusaktide kohaldamise tõttu, milles sisalduvad lapsetoetuste maksmist reguleerivad sisulised tingimused olid ebasoodsamad kui Saksamaa (kui elukohariigi, kes ei olnud pädev riik) õigusaktides ette nähtud; ii) asjaolu, et B. Bosmannil ei olnud pädevas liikmesriigis mitte mingisugust õigust võrreldavale peretoetusele, ning iii) asjaolu, et B. Bosmanni ja igal juhul tema laste alaline või peamine elukoht oli asjaomases liikmesriigis, kes ei olnud pädev riik.

58. Kuigi Euroopa Kohus pidi oma otsuse tegema selle kohtuasja konkreetsete asjaolude põhjal, mis võib põhimõtteliselt tähendada, et välistatud ei oleks ka teistsugune otsus, laieneb kohtuotsuse Bosmann[30] loogika nendest spetsiifilistest asjaoludest ja tingimustest minu arvates kaugemale ning selgitab üldisemalt seda, mis moel on omavahel seotud, nagu eespool kirjeldatud,[31] ühelt poolt määruse nr 1408/71 sätted, mis käsitlevad kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramist, ning teiselt poolt liikmesriigile, kes ei ole pädev, avanev võimalus maksta kõnealuseid toetusi oma õigusakte kohaldades.

59. Sellega seoses peaksin rõhutama ennekõike seda, et isegi pärast kohtuotsust Bosmann[32] ei ole mitte mingisugust põhjust arvata, et väljakujunenud kohtupraktika ei ole enam „hea õigus", mis näeb ette, et tulenevalt asjaolust, et nagu on ette nähtud EÜ artiklis 42 (nüüd ELTL artikkel 48), loob määrus nr 1408/71 kõigest kooskõlastussüsteemi, mõjutamata samas sotsiaalkindlustussüsteemide sisulisi ja menetluslikke erinevusi, ei ole töötajatel tagatist, et oma tegevuse laiendamine mitmesse liikmesriiki või üleviimine teise liikmesriiki on samm, millel ei ole sotsiaalkindlustuse osas mitte mingisugust mõju. Vastavalt viidatud kohtupraktikale võib selline tegevuse laiendamine või üleviimine sõltuvalt erinevustest eri liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemide vahel töötaja jaoks olla seoses sotsiaalkindlustusega erinevatel juhtudel rohkemal või vähemal määral hoopis soodsam või ebasoodsam.[33]

60. Ehk nagu Saksamaa valitsus õigesti märgib, ei määrata määruses nr 1408/71 kehtestatud süsteemiga kohaldatavaid õigusakte kindlaks põhimõttel, et isikute suhtes, kes töötavad mitmes riigis, peaksid olema kohaldatavad selle riigi õigusaktid, mis on neile kõige soodsamad, vaid objektiivsete tegurite alusel, nagu näiteks töö- või elukoht.[34]

61. Sama loogikat jätkates võib öelda, et nagu liikmesriigi kohustus kohaldada vastavalt määruse nr 1408/71 II jaotise kooskõlastusreeglitele konkreetse töötaja suhtes oma sotsiaalkindlustusõigusakte ei ole kindlaks määratud selle põhjal, kas töötaja võib toetuste osas, millele tal võib liikmesriigis õigus olla, sattuda soodsamasse või ebasoodsamasse olukorda võrreldes sellega, kui tema suhtes oleksid

27 — Nagu näiteks olukordades, mis on ette nähtud nõuete kattumist käsitlevate reeglitega, mis on sätestatud määruse nr 1408/71 artiklis 76 ja määruse nr 1408/71 rakendamise korda kindlaks määrava nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72 (edaspidi „määrus nr 574/72") artiklis 10; sellega seoses vt ka 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann, punktid 20–22; 14. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-16/09: Schwemmer (EKL 2010, lk I-9717, punktid 43–48); ja 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-302/02: Laurin Effing (EKL 2005, lk I-553, punkt 39).

28 — Vt 26. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Chamier-Glisczinski, punkt 56.

29 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

30 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

31 — Vt eespool punktid 55 ja 56.

32 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

33 — Vt selle kohta muu hulgas 9. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-493/04: Piatkowski (EKL 2006, lk I-2369, punkt 34), ja 15. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hervein jt, punktid 50 ja 51.

34 — Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosmann (viidatud 4. joonealuses märkuses), punkt 65.

kohaldatavad mõne teise liikmesriigi õigusaktid, ei ole minu arvates ühtki usutavat põhjust, miks peaks liikmesriigi, kes ei ole pädev riik, õigus maksta toetusi oma õigusakte kohaldades sõltuma asjaolust, et kui kohaldatavad oleksid pädeva liikmesriigi õigusaktid, satuks töötaja ebasoodsamasse olukorda – nagu näiteks B. Bosmann sattus tegelikult ja *in casu* ebasoodsamasse olukorda (kaotades õiguse lapsetoetusele).

62. Seda seisukohta ei ole vaidlustatud ka kohtuasjades, millele on viidatud kohtuotsuse Bosmann [35] põhistuses, kus Euroopa Kohus tuvastas, et määruse nr 1408/71 eesmärke silmas pidades ei tohi võõrtöötajad kaotada õigust saada sotsiaalkindlustushüvitisi ega saada neid vähendatud määras seetõttu, et nad on kasutanud neile asutamislepinguga antud õigust vabalt liikuda. [36]

63. Seega ei tulene sellest kohtupraktikast põhimõtet, mis hõlmaks kõiki määruse nr 1408/71 sätteid ja näeks ette, et vaba liikumise õiguse kasutamine ja seega kohaldatavate sotsiaalkindlustusõigusaktide muutumine ei tohiks kunagi anda alust sotsiaalkindlustushüvitiste saamise õiguse kaotamisele või nende saamisele vähendatud määras. See kohtupraktika on seotud hoopis määruse nr 1408/71 konkreetsete sätetega, nagu näiteks artikli 58 lõige 1, mis käsitleb rahaliste hüvitiste arvutamist keskmise palga põhjal, mida käsitleti kohtuasjas Nemec, [37] millele viitab ka kohtuotsus Bosmann. [38]

64. Üldiselt seostub see kohtupraktika olukordadega, kus on kõne all õigus saada sotsiaalkindlustushüvitisi ja eelkõige nende arvutamine pädevas liikmesriigis kogunenud kindlustusperioodide või tehtud sissemaksete põhjal, või üldisemalt õigusi, mis isikutele tekivad enne seda, kui nad kasutavad oma õigust vabalt liikuda, ning püüab tagada, et tegureid, millest sõltub õigus pädeva liikmesriigi asjaomasele sotsiaalkindlustushüvitisele, võetakse nõuetekohaselt arvesse ehk et need ei „kao”. [39]

65. Kuna on ilmne, et kohtuasjas Nemec [40] oli kõne all hoopis teistsugune olukord kui kohtuasjas Bosmann, [41] ei saa seega kohtuotsuse Nemec punktis 29 sisalduvast viitest kohtuotsusele Bosmann järeldada, et Euroopa Kohtu arvates kaotas B. Bosmann õiguse lapsetoetusele kohaldatavate õigusaktide muutumise tõttu, millega seoses tekkis Saksamaal kui mittepädeval liikmesriigil võimalus maksta seda toetust ikkagi oma siseriiklikke õigusakte kohaldades. Minu arvates viitas Euroopa Kohus sellele kohtupraktikale – ja ka näiteks EÜ artiklile 42 ning määruse nr 1408/71 preambulile – hoopis üldisemalt selleks, et näidata, et kõnealust määrust tuleb tõlgendada võõrtöötajate jaoks soodsalt selles mõttes, et mis puudutab kohtuasjas Bosmann arutusel olnud küsimust, et selle sätted ei tohi võtta liikmesriigilt, isegi kui ta ei ole pädev riik, õigust maksta töötajatele sotsiaalkindlustushüvitisi oma õigusakte kohaldades. [42]

66. Kõige selle põhjal pean järeldama, et määrus nr 1408/71 ei võta liikmesriigilt, kes ei ole pädev riik, täielikult võimalust tagada töötajatele ja nende pereliikmetele sotsiaalkaitset, mis on laiem määruse alusel tulenevast või täiendab seda, mis peab paika ka olukordades, nagu näiteks käesolevates asjades, kus töötaja ei kaota vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu oma sotsiaalkaitset, see ei muutu võrreldes varasemaga väiksemaks ja kus töötajal on või võib olla õigus pädeva riigi lapsetoetusele.

35 — Vt viide 9. novembri 2006. aasta otsusele kohtuasjas C-205/05: Nemec (EKL 2006, I-10745) kohtuotsuses Bosmann (viidatud 4. joonealuses märkuses), punkt 29.

36 — Nende kohtuasjade hulka kuuluvana vt muu hulgas ka 20. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-225/10: Perez Garcia jt (EKL 2011, lk I-10111, punkt 51); 30. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas C-388/09: da Silva Martins (EKL 2011, lk I-5737, punkt 75); ja 6. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas 100/78: Rossi (EKL 1979, lk 831, punkt 14).

37 — Viidatud 35. joonealuses märkuses.

38 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

39 — Vrd 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Nemec ja 36. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused.

40 — Viidatud 35. joonealuses märkuses.

41 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

42 — Vt selle kohta ka 26. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Chamier-Glisczinski, punkt 56.

67. Mis puudutab viimaks elukohariigi, kes ei ole pädev riik, küsimuse olulisust, siis ma ei leia, et liikmesriigi õigus maksta sotsiaalkindlustushüvitisi sõltub sellest, kas see tingimus on täidetud või mitte.

68. B. Bosmanni konkreetses olukorras oli alaline või peamine elukoht hoopis asjakohane sisuline nõue, mille põhjal B. Bosmann sai Saksamaa EStG § 62 lõike 1 punkti 1 alusel taotleda Saksa lapsetoetust. [43]

69. Minu arvates ei ole aga ühtki objektiivset põhjust, miks liikmesriik, kes ei ole pädev riik, ei tohiks lapsetoetusi maksta, kui õigus neil põhineb, nagu ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetlustes, hoopis teistsugustel teguritel, nagu näiteks küsimus, kas isik on EStG § 62 lõike 1 punkti 2 kohaselt üldise tulumaksukohustusega isik või teda käsitletakse sellena. Kohtuotsuse Bosmann loogika põhjal on määrav see, et õigus asjaomasele sotsiaalkindlustushüvitisele tuleneb selle liikmesriigi õigusaktidest, mis ei ole pädev liikmesriik. [44]

70. Eeltoodut arvestades teen ettepaneku vastata ainsale eelotsuse küsimusele kohtuasjas C-611/10 ning esimesele ja teisele küsimusele kohtuasjas C-612/10 nii, et määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkti a ja artikli 14a lõike 1 punkti a tuleb vastavalt tõlgendada nii, et liikmesriigil, mille õigusaktid ei ole nende sätete tähenduses kohaldatavad õigusaktid, ei ole oma siseriiklikku õigust kohaldades keelatud maksta peretoetusi isikule, kes töötab tema territooriumil ainult ajutiselt või lähetuse korras, niisugustes olukordades, nagu on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates asjades, kus töötaja ega tema laste peamine elukoht ei ole selles liikmesriigis, kus isik ei satu vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu õiguslikult ebasoodsamasse olukorda ning kus tal on või võib olla õigus pädeva riigi lapsetoetusele.

B. *Kolmas küsimus kohtuasjas C-612/10 selle kohta, kas niisugune siseriikliku õigusnorm nagu EStG § 65 lõige 1 punkt 2 koostoimes EStG § 65 lõikega 2 on kooskõlas liidu õigusega*

71. Kolmanda küsimusega kohtuasjas C-612/10 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas liidu õigusega – eelkõige põhivabadusi käsitlevate aluslepingu normidega ning määrusega nr 1408/71 – on kooskõlas siseriikliku õiguse säte, nagu EStG § 65 lõige 1 punkt 2 – koostoimes EStG § 65 lõikega 2 –, mis ei anna õigust peretoetustele juhul, kui – või viimati nimetatud sätte puhul sedavõrd, kui – teises liikmesriigis juba makstakse võrreldavat toetust või see kuuluks maksmisele, kui seda taotletaks.

1. Poolte peamised väited

72. W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak väidavad, et liidu õigusega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis näeb ette, et isik kaotab üldjuhul mis tahes õiguse sotsiaalkindlustushüvitistele määruse nr 1408/71 tähenduses juhul, kui tal on juba õigus võrreldavatele hüvitistele mõnes teises liikmesriigis.

73. Nad juhivad tähelepanu eelkõige sellele, et kõne all olevad Saksamaa õigusnormid ei anna õigust peretoetustele isegi juhul, kui Saksamaa oleks määruse nr 1408/71 artikli 13 jj alusel kohustatud maksma neid pädeva riigina. Pealegi ei maksta toetusi isegi siis, kui isikul oleks õigus neid taotleda, see aga on vastuolus Euroopa Kohtu otsusega kohtuasjas Schwemmer. [45]

43 — Vt selle kohta 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann, punktid 28 ja 36.

44 — Vt selle kohta 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann, punktid 31–33; vt ka eespool punkt 56.

45 — Viidatud 27. joonealuses märkuses.

74. Ungari valitsus on vastupidisel seisukohal, nimelt et liikmesriik, kes ei ole pädev riik, võib oma õigusaktidega ette näha – nagu on tehtud EStG § 65 lõikes 1 –, et täiendavaid peretoetusi ei maksta juhul, kui isikul on pädevas riigis õigus analoogsetele või võrreldavatele peretoetustele.

75. Ka komisjon on seisukohal, et niisugune säte nagu EStG § 65 lõige 1 ei ole vastuolus määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punktiga a ega artikli 14a lõike 1 punktiga a või liidu esmase õigusega.

76. Saksamaa valitsus rõhutab, et määruse nr 1408/71 ega töötajate vaba liikumist reguleerivatest eeskirjadest lähtuvalt ei ole Saksamaa kohustatud lapsetoetust maksma olukordades, mis on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates asjades.

2. Hinnang

77. Sissejuhatuseks tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolmanda küsimuse tausta kohta märkida, et nagu nähtub selle kohtu poolt esitatud teabest ja nagu rõhutab ka Saksamaa valitsus, ei ole Saksamaal lapsetoetuse saamiseks vajalikud seadusjärgsed tingimused kummaski eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevas asjas täidetud, kuivõrd neid tuleb hinnata EStG § 65 lõike 1 punkti 2 alusel koostoimes EStG § 65 lõikega 2.

78. Lisaks tuleb märkida, et erinevalt sellest, mida väidavad W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak, on Saksamaa kohtud vastavalt teabele, mille Bundesfinanzhof esitas oma eelotsusetaotluses kohtuasjas C-612/10, oma väljakujunenud praktikas asunud seisukohale, et EStG § 65 lõike 1 punkti 2, koostoimes EStG § 65 lõikega 2, ei kohaldata põhimõtteliselt juhul, kui Saksamaal on kohustus maksta peretoetusi vastavalt määruse nr 1408/71 artiklis 13 jj sätestatud reeglitele.

79. Kuid isegi ilma selleta tuleb rõhutada, et käesolevates asjades kõne all olevas olukorras ei tulene liidu õigusest Saksamaa pädevatele ametiasutustele kohustust maksta W. Hudzinskile või J. Wawrzyniakile kõnealust lapsetoetust.

80. Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et nagu eespool selgitatud,[46] olid W. Hudzinski ja J. Wawrzyniaki suhtes vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punktile a ja artikli 14a lõike 1 punktile a nende Saksamaal ajutise töötamise ajal jätkuvalt kohaldatavad nende enda päritoluliikmesriigi õigusaktid. Seega ei ole sellises olukorras pädev Saksamaa, vaid Poola, kes peab lapsetoetusi maksma oma õigusakte kohaldades.

81. Teiseks ei ole minu arvates ühtki märki selle kohta – ja pooled ei ole seda ka tegelikult ega sisuliselt vaidlustanud –, et määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punktis a või artikli 14a lõike 1 punktis a sätestatud reeglid kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramise kohta oleks iseenesest vastuolus liidu õigusega, eriti aga vaba liikumise õiguse või võrdse kohtlemise põhimõttega.

82. Selles osas peaks piisama märkusest, et Euroopa Kohtu praktikast nähtub ka see, et määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punkti a eesmärgid sobivad põhivabadustega kokku, kuivõrd selle sätte eesmärk on edendada teenuste osutamise vabadust ettevõtjate jaoks, kes kasutavad seda, lähetades töötajaid oma asukohaliikmesriigist teistesse liikmesriikidesse, ning ületada tõkked, mis võivad takistada töötajate vaba liikumist, ning samuti soodustada majanduslikku põimumist, vältides samal ajal halduskomplikatsioone eriti töötajate ja ettevõtjate jaoks.[47]

46 — Vt eespool punktid 47 ja 48.

47 — Vt selle kohta muu hulgas 16. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Plum, punktid 19 ja 20, ning 10. veebruari 2000. aasta otsus kohtuasjas C-202/97: FTS (EKL 2000, lk I-883, punktid 28 ja 29).

83. Samuti on nõukogu, täites oma EÜ artiklist 42 (nüüd ELTL artikkel 48) tulenevat kohustust luua kooskõlastussüsteem, mis hõlbustaks töötajate vaba liikumist ning annaks võrdse kohtlemise tagatise, määruse nr 1408/71 artikli 14a lõike 1 punktis a õigesti ette näinud, et erandina üldreeglist jäävad isikute suhtes, kes tegutsevad liikmesriigis tavaliselt füüsilisest isikust ettevõtjana, kehtima selle riigi õigusaktid ka siis, kui nad töötavad ajutiselt mõnes teises liikmesriigis, kuna kohaldatavate sotsiaalkindlustusõigusaktide muutumisega kaasnevad komplikatsioonid võivad väidetavalt heidutada isikut asuma suhteliselt lühikeseks ajaks tööle mõnes teises liikmesriigis.

84. Kolmandaks, nagu ma selgitasin eespool [48] ja nagu ka Saksamaa ning Ungari valitsus on õigesti väitnud, isegi kui kohtuotsuse Bosmann [49] loogika kehtib – nagu mina arvan – ka olukordades, nagu praegu kõne all olevad, tuleb sellest otsusest järeldada, et Saksamaal, kes ei ole pädev riik, saab lapsetoetuse maksmise osas olla ainult võimalus või õigus ja mitte kohustus.

85. Neljandaks on sellega seoses asjakohane meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei piira liidu õigus – ja eelkõige nõuded, mis tulenevad töötajate vaba liikumist käsitlevatest aluslepingu sätetest – liikmesriikide pädevust oma sotsiaalkindlustusskeemide korraldamisel ning et kuivõrd neid ei ole liidu tasandil ühtlustatud, peab iga liikmesriik ise oma õigusaktides kindlaks määrama tingimused, millele vastavalt sotsiaalkindlustushüvitisi makstakse, nagu ka nende määrad ja maksmise ajad. [50]

86. Sellest tuleneb, et kuivõrd liidu õigus ei kohusta seega Saksamaa pädevaid ametiasutusi käesolevas asjas kõne all olevates olukordades lapsetoetust maksma, ei saa siseriiklikku õiguse sätteid, nagu EStG § 65 lõike 1 punkti 2 koostoimes EStG § 65 lõikega 2, mis välistavad õiguse lapsetoetusele nendes olukordades osaliselt või täielikult, käsitleda liidu õigusega vastuolus olevatena.

87. W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak on veel väitnud, et kohtuotsusest Schwemmer [51] järelduvalt ei ole EStG § 65 lõige 1 liidu õigusega kooskõlas.

88. Kuid selles kohtuasjas oli kõne all väga konkreetne küsimus seoses sätetega, mis käsitlesid nõuete kattumist, s.o määruse nr 1408/71 artikliga 76 ja määruse nr 574/72 artikliga 10. Euroopa Kohus tuvastas selles kohtuasjas sisuliselt seda, et seal kõne all olnud olukorras ei saa liikmesriigi õigusaktidest tulenevat õigust hüvitistele kõnealuste sätete alusel peatada, kui isikul on põhimõtteliselt õigus perehüvitistele vastavalt teise asjaomase liikmesriigi õigusaktidele, kuid ta ei saa neid, kuna ta pole neid taotlenud. [52]

89. On ilmne, et kohtuasjas Schwemmer [53] käsitletud olukord ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetlustes kõne all olevatega üldse sarnane.

90. Ja isegi kui kohtuotsuse Schwemmer [54] põhjal saaks järeldada, et EStG § 65 lõiget 1 tuleb uuesti ja liidu õigusega kooskõlas tõlgendada või jätta see tolle konkreetse aspekti osas kohaldamata (küsimus, mille üle peab otsustama siseriiklik kohus), ei järeldu sellest otsusest siiski, et EStG § 65 lõige 1 on üldiselt liidu õigusega vastuolus ning konkreetsemalt, et see tuleks eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetlustes kõne all olevates olukordades jätta kohaldamata, mida siseriiklik kohus olekski pidanud

48 — Vt eespool punktid 52 ja 53.

49 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

50 — EStG § 62 lõikele 1 viitab 18. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-247/09: Xhymshiti (EKL 2010, lk I-11845, punkt 43); vt ka 21. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-507/06: Klöppel (EKL 2008, lk I-943, punkt 16); ja 23. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-135/99: Elsen (EKL 2000, lk I-10409, punkt 33).

51 — Viidatud 27. joonealuses märkuses.

52 — Vt eelkõige kohtuotsus Schwemmer (viidatud 27. joonealuses märkuses), punktid 44 ja 59.

53 — Viidatud 27. joonealuses märkuses.

54 — Viidatud 27. joonealuses märkuses.

tegema ning mille tulemuseks oleks see, et W. Hudzinski ja J. Wawrzyniak saaksid vastavalt kohtuotsuses Bosmann [55] sedastatud põhimõttele, et liikmesriigil, kes ei ole pädev riik, on õigus maksta sotsiaalkindlustushüvitisi oma õigusakte kohaldades, EStG ülejäänud sisuliste sätete alusel taotleda Saksamaal lapsetoetust. [56]

91. Eespool toodud kaalutlusi silmas pidades tuleks kolmandale küsimusele kohtuasjas C-612/10 vastata nii, et liidu õigusega ja eelkõige määrusega nr 1408/71 ei ole liikmesriigis, kes ei ole pädev riik, lapsetoetuste maksmise osas keelatud kohaldada niisuguseid siseriikliku õiguse sätteid, nagu EStG § 65 lõike 1 punkt 2 koostoimes EStG § 65 lõikega 2 niisuguste olukordade suhtes, nagu on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates asjades.

C. Neljas küsimus kohtuasjas C-612/10 nõuete kattumise kohta

92. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, et kui vastus kolmandale küsimusele kohtuasjas C-612/10 on jaatav, siis kuidas lahendada nii pädevas liikmesriigis kui ka liikmesriigis, kes ei ole pädev riik, kehtivate nõudeõiguste omavahelise kumuleerumise küsimus.

93. Arvestades vastust kolmandale küsimusele kohtuasjas C-612/10, ei ole neljandale küsimusele samas kohtuasjas vaja vastata.

VI. Ettepanek

94. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen ettepaneku vastata Bundesfinanzhof'i eelotsuseküsimustele järgmiselt:

— Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes artikli 14 lõike 1 punkti a ja artikli 14a lõike 1 punkti a nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusest (EÜ) nr 118/97, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 647/2005, tulenevas redaktsioonis, tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil, kelle õigusaktid ei ole nende sätete tähenduses kohaldatavad õigusaktid, ei ole oma siseriiklikku õigust kohaldades keelatud maksta peretoetusi isikule, kes töötab tema territooriumil ainult ajutiselt või lähetuse korras, niisugustes olukordades, nagu on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates asjades, kus töötaja ega tema laste peamine elukoht ei ole selles liikmesriigis, kus isik ei satu vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu õiguslikult ebasoodsamasse olukorda ning kus tal on või võib olla õigus pädeva riigi lapsetoetusele;

— liidu õigusega ja eelkõige määrusega nr 1408/71 ei ole lapsetoetuste maksmise osas keelatud liikmesriigis, kes ei ole pädev riik, kohaldada niisuguseid siseriikliku õiguse sätteid nagu Einkommensteuergesetzi (Saksamaa föderaalne tulumaksuseadus, EStG) § 65 lõike 1 punkt 2 koostoimes EStG § 65 lõikega 2 niisugustes olukordades, nagu on kõne all eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates asjades.

55 — Viidatud 4. joonealuses märkuses.

56 — Ei ole põhjust arvata, et Euroopa Kohus võiks EStG § 65 lõiget 1 käsitada liidu õigusega üldiselt vastuolus olevana; vt selle kohta ainult 50. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Xsymishiti, punktid 42–44.